

TACİKİSTAN

TARIM MAKİNE VE EKİPMANLARI SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

4 Mayıs 2026

Dušanbe Ticaret Müşavirliği

1. Ülke Pazarında Tarım Makine ve Ekipmanları Sektörü

Bu raporun amacı, Tacikistan tarım makine ve ekipmanları sektörünün mevcut durumunu ortaya koymak, sektörde öne çıkan ürün gruplarını ve ticaret dinamiklerini analiz etmek ve Türk ihracatçıları açısından pazara giriş imkanları ile potansiyel fırsat alanlarını değerlendirmektir. Bu çerçevede, sektörün yapısal özellikleri ile dış ticaret verileri birlikte ele alınarak, uygulamaya dönük bir perspektif sunulması hedeflenmektedir.

Rapor, Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanları sektörünü kapsamakta olup, başta 8432, 8433, 8434, 8435, 8436, 8437, 8424 ve 8701 GTİP kodları altında sınıflandırılan ürün gruplarına odaklanmaktadır. Bu kapsamda, sektörün üretim yapısı, dış ticaret verileri, dağıtım kanalları, mevzuat çerçevesi ve pazara giriş koşulları analiz edilmiştir.

Rapor kapsamında, Tacikistan'daki resmî kurum ve kuruluşların yayımladığı veriler, uluslararası kuruluş raporları ve açık kaynaklar incelenmiş; ayrıca Duşanbe Ticaret Müşavirliği tarafından elde edilen saha gözlemleri ve piyasa değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilerek sektöre ilişkin genel eğilimler ve öne çıkan hususlar belirlenmiştir.

Raporda kullanılan veriler büyük ölçüde kamuya açık kaynaklardan temin edilmiş olup, veri güncelliği ve detay seviyesi kaynaklara bağlı olarak sınırlılık gösterebilmektedir. Ayrıca, ülkedeki istatistik altyapı ve veri erişim imkanlarının sınırlı olması nedeniyle bazı değerlendirmeler genel eğilimler çerçevesinde yapılmıştır. Bu nedenle, çalışmada yer verilen analiz ve değerlendirmelerin yol gösterici nitelikte olduğu dikkate alınmalıdır.

Tacikistan'da tarım sektörü, istihdam ve kırsal gelir açısından ülke ekonomisinin temel alanlarından biri olmaya devam etmektedir. Uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan güncel çalışmalarda, tarım sektörünün ülke ekonomisi ve istihdam içindeki payının yüksek olduğu; buna karşılık düşük verimlilik ve sınırlı mekanizasyon seviyesinin sektörün temel yapısal sorunları arasında yer aldığı ifade edilmektedir. Bu çerçevede, tarımsal mekanizasyonun geliştirilmesi kamu politikalarında öncelikli alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Tacikistan pazarında tarım makine ve ekipmanları sektörü genel olarak üç ana unsur çerçevesinde şekillenmektedir: Sınırlı yerli üretim ve montaj kapasitesi, ithalata dayalı tedarik yapısı ve kamu ile uluslararası kuruluş destekli ekipman temini. Mevcut makine parkının sektör ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamaması, pazarda dış tedarikin önemini artıran başlıca faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

1.1 Sektörde Üretim

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanları üretimi sınırlı düzeydedir. Pazarın genel yapısı, tam ölçekli sanayi üretiminden ziyade belirli ürün gruplarında montaj, kısmi yerli imalat ve ithal ekipmanın dağıtımını şeklinde gelişmektedir.

Yerel üretim tarafında faaliyet gösteren firmalardan biri olan TajIran (www.tajiran.tj) firma beyanına göre tarım ve inşaat makinelerinde yerli üretim gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.

TajIran — Tacikistan'ın önde gelen tarım ve inşaat makineleri üreticilerinden biri olup, 2006 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. Şirket, Orta Asya ve BDT ülkelerinin

koşullarına uyarlanmış modern, güvenilir ve uygun maliyetli ekipmanların üretiminde uzmanlaşmıştır.

Ürün yelpazesi; traktörler, patates ekim makineleri, patates hasat makineleri, pulluklar, dipkazanlar, balya presleri ve tarımsal faaliyetlerin verimli şekilde yürütülmesi ile inşaat çalışmalarının gerçekleştirilmesi için gerekli diğer ekipmanları kapsamaktadır. Tüm makineler, İran'ın en büyük makine üretim tesislerinden biri olan ITMCO dâhil olmak üzere güvenilir iş ortaklarından temin edilen parçalar kullanılarak Duşanbe'de üretilmektedir.

Bununla birlikte mevcut piyasa yapısı dikkate alındığında, özellikle traktör, hasat makineleri, ekim-dikim ve ilaçlama ekipmanlarında ithalatın belirleyici olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, bazı yabancı markalara ait makinelerin ülkede montajına yönelik girişimlerin bulunduğu ve bu kapsamda belirli kapasite artışlarının hedeflendiği bilinmektedir. Bu durum, Tacikistan'da üretimden ziyade montaj ve uyarlama faaliyetlerinin ağırlık kazandığını göstermektedir.

Kamu destekli programlar kapsamında tarım makinelerinin çiftçilere dağıtılması da mekanizasyon seviyesinin artırılmasına yönelik önemli araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu programlar kapsamında çeşitli tarım makinelerinin temin edilerek çiftçilere ulaştırıldığı görülmektedir.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanlarına ilişkin ürün bazında düzenli ve kamuya açık resmî ortalama üretici fiyat verilerine erişim sınırlıdır. Bu nedenle fiyat değerlendirmesi daha çok piyasa ilanları ve tedarikçi bilgileri üzerinden yapılabilmektedir.

Açık ilan verilerine göre, özellikle küçük ve orta ölçekli ekipmanlarda geniş bir fiyat aralığı söz konusudur. Nitekim çevrimiçi platformlarda yer alan verilere göre mini traktör, motoblok ve orta segment traktör fiyatlarının ürün özelliklerine, menşesine ve kullanım durumuna bağlı olarak önemli farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Bu çerçevede, Tacikistan pazarında fiyat yapısının standartlaşmış bir yapıdan ziyade ürün bazlı ve pazarlığa dayalı bir sistem içinde olduğu değerlendirilmektedir.

1.3 Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanları sektöründe yerli üretici ve tedarikçi sayısı sınırlı olup, pazar daha çok distribütör ve ithalatçı firmalar üzerinden şekillenmektedir. Bu kapsamda öne çıkan firmalar ve iletişim bilgileri aşağıda sunulmaktadır:

- TajIran (yerli üretim – firma beyanına göre)
Web: www.tajiran.tj
Lokasyon: Duşanbe (firma web sitesi üzerinden adres bilgisine erişilebilmektedir)
Not: Firma, İran menşeli teknoloji ile yerel montaj/üretim faaliyetleri yürüttüğünü beyan etmektedir.
- Agrotekhservice (ithalatçı/distribütör)

Agrotekhservice 2003 yılında kurulmuş olup, uzun yıllardır Tacikistan'ın tarım-sanayi kompleksine kaliteli ve güvenilir teknik ekipman tedariki ile faaliyet göstermektedir. Şirket, Minsk Tractor Fabrikası tarafından üretilen "Belarus" marka traktörlerin model yelpazesinin büyük bir kısmını ülkeye tedarik etmektedir. Bunlar arasında bahçelerde ve küçük çiftliklerin tarlalarında çalışmaya uygun kompakt traktörler de üretmektedir. Ayrıca, Kharkiv Tractor Fabrikası üretimi olan "HTZ" marka tekerlekli ve paletli traktörler de sunmaktadır. Tahıl hasadı için, uzun yıllar boyunca güvenilirliğini kanıtlamış NIVA biçerdöverleri ile daha güçlü VECTOR-410 marka biçerdöverler ülkeye tedarik edilmektedir. Yem bitkilerinin hasadı için ise, hem ot hem de mısır ürünlerinden yem hazırlamaya uygun güçlü DON-680 biçerdöverler tedarik edilmektedir. Bunun yanı sıra, yem hazırlığında Rostselmash markasına ait STERH yem hasat makineleri ve TUKAN balya preslerinin tedarik edildiği bilinmektedir.

Khiloli Sokak No:23, Hisar şehri - 735020

Alişer Navoi Sokak No: 36, Duşanbe - 734064

Telefon: +(992 44) 625 0770

+(992) 93 561 4949

+(992) 93 500 3003

E-posta: agserv@mail.ru

Web: <https://agserv.tj/>

- Madad (distribütör / çok sektörlü tedarikçi)

Web: www.madad.tj

E-posta: info@madad.tj

Tel: +992 (37) 224 73 80

Adres: Dushanbe (detaylı adres firma web sitesinde yer almaktadır)

Faaliyet: Tarım ekipmanları dahil olmak üzere çeşitli sanayi ürünlerinin tedariki ve satışı

Söz konusu firmaların faaliyetleri incelendiğinde, satış, dağıtım ve servis hizmetlerinin birlikte sunulduğu görülmektedir.

Sektörel örgütlenme açısından öne çıkan kurumlar ise aşağıda yer almaktadır:

- Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası (CCI)

Adres: 21 Valamatzade Street, Dushanbe

Tel: +992 (37) 221 52 84

E-posta: chamber@tpp.tj

Web: www.tpp.tj

- Agribusiness Association of Tajikistan

Adres: Dushanbe (proje bazlı ofis yapısı)

Tel: +992 (37) 227 41 37

E-posta: info@aat.tj (kullanım durumu dönemsel olarak değişebilmektedir)

Faaliyet: Tarım politikaları, değer zinciri geliştirme, üretici destek programları ve uluslararası projeler kapsamında sektör temsilciliği

Bu kuruluşların, sektörel sorunların dile getirilmesi ve iş bağlantılarının geliştirilmesi açısından önemli temas noktaları olduğu değerlendirilmektedir.

1.4 Sektörde Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanları satış yapısı büyük ölçüde distribütörlük ve bayi ağı üzerinden yürütülmektedir. Orta ve büyük ölçekli makinelerde satışlar çoğunlukla

doğrudan ithalatçı veya distribütör firmalar aracılığıyla gerçekleştirilirken, küçük ölçekli ekipmanlarda perakende satış ve çevrimiçi ilan platformlarının daha etkin olduğu görülmektedir.

Perakende tarafında çevrimiçi satış kanalları önemli rol oynamaktadır. Bu kapsamda “Somon.tj” Marketplace platformu, özellikle ikinci el ve küçük ölçekli ekipman satışlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Toptan satış ve kurumsal tedarik tarafında ise kamu kurumları ve ilgili bakanlıklar önemli rol oynamaktadır.

- Tacikistan Tarım Bakanlığı
Adres: Şamsi Sokak No:5/1, Duşanbe/TACİKİSTAN
Tel: +992 (37) 235 23 23, 235 39 15
WhatsApp, Telegram: +992 783998877
E-posta: info@moa.tj
Web: <https://egov.tj/site/selxoz?lang=tg>

Bu kapsamda tarım makinelerinin kamu destekli programlar çerçevesinde temin edilerek çiftçilere dağıtıldığı uygulamalar dikkat çekmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, pazarın ithalat ağırlıklı, distribütör merkezli ve satış sonrası hizmetin önemli olduğu bir yapı sergilediği; bu durumun teknik servis, yedek parça ve fiyat rekabeti açısından avantaj sağlayabilen firmalar için fırsat oluşturduğu değerlendirilmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Sektörde (GTİP: 8437, 8436, 8424, 8433, 8432) Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler (2025)

2025 yılı verileri incelendiğinde, Tacikistan’ın tarım makine ve ekipmanları ithalatında Çin’in tüm ana ürün gruplarında açık ara lider konumunda olduğu görülmektedir. Özellikle 8432 (%78), 8424 (%55) ve 8436 (%51) GTİP kodlarında Çin’in yüksek pazar payı, fiyat avantajı ve geniş ürün çeşitliliği ile pazarda belirleyici aktör olduğunu ortaya koymaktadır.

İran ise özellikle 8433 (%42) GTİP kodlu hasat makineleri grubunda Çin’e yakın bir seviyede ikinci büyük tedarikçi konumunda olup, bazı ürün gruplarında rekabetçi fiyat yapısı ile öne çıkmaktadır.

Türkiye’nin pazardaki konumu ürün bazında farklılaşmaktadır. En dikkat çekici performans, 8437 GTİP kodlu tohum ve hububat işleme makinelerinde görülmekte olup, Türkiye bu grupta 8,3 milyon ABD doları ithalat değeri ve %33 pay ile Çin’in ardından ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum, Türkiye’nin işleme teknolojileri alanında Tacikistan pazarında güçlü bir rekabet avantajına sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer ürün gruplarında ise Türkiye’nin pazar payı daha sınırlı olmakla birlikte belirli bir varlık söz konusudur:

- 8436: %12
- 8424: %5

- 8433: %4
- 8432: %2

Bu çerçevede, Türkiye'nin özellikle tarımsal işleme makineleri ve belirli ekipman gruplarında güçlü bir konumda olduğu, ancak toprak işleme, hasat makineleri ve genel tarım ekipmanları segmentlerinde Çin ve kısmen İran karşısında pazar payını artırma potansiyeli bulunduğu değerlendirilmektedir.

Genel olarak pazar yapısı; düşük maliyetli üretim avantajı ile Çin'in hâkimiyeti, belirli ürünlerde İran'ın rekabetçi varlığı ve niş alanlarda Türkiye ile Avrupa ülkelerinin kalite odaklı konumlanması şeklinde üçlü bir yapı arz etmektedir.

GTİP: 8432 (Toprak işleme ve hazırlama makineleri)				
	Ülke Adı	İthalat Değeri (\$1000)	Miktar (ton)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Çin	4659	3551	78
2	İran	809	456	14
3	Almanya	138	7	2
4	Özbekistan	80	9	1
5	Türkiye	140	42	2
GTİP: 8433 (Hasat ve biçme makineleri)				
1	Çin	4167	2886	43
2	İran	4005	2069	42
3	Rusya	469	479	5
4	Beyaz Rusya	231	54	2
5	Türkiye	430	168	4
GTİP: 8437 (Tahıl ve tohum temizleme, ayıklama ve işleme makineleri)				
1	Çin	16006	2351	64
2	Almanya	683	22	3
3	İran	85	3	0
4	Hindistan	46	2	0
5	Türkiye	8339	1158	33
GTİP: 8424 (Tarımsal ilaçlama ve sulama ekipmanları)				
1	Çin	2303	480	55
2	Rusya	665	466	16
3	İtalya	299	39	7
4	Almanya	243	15	6
5	Türkiye	228	47	5
GTİP: 8436 (Tarım ve hayvancılıkta kullanılan yardımcı makine ve ekipmanlar)				
1	Çin	4241	1520	51
2	Almanya	1167	319	14
3	Hollanda	615	63	7
4	Belçika	481	25	6
5	Türkiye	995	290	12

2.2 Sektörde (GTİP: 8701) Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği Ülkeler (2025)

Tacikistan'ın GTİP 8701 (traktörler) kapsamında ihracatı oldukça sınırlı düzeyde olup, 2025 yılı itibarıyla ihracatın tamamının Afganistan'a gerçekleştirildiği görülmektedir.

Söz konusu dönemde Afganistan'a yapılan ihracat 260 bin ABD Doları seviyesinde olup, toplam 31 adet traktör ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Bu durum, Tacikistan'ın traktör üretim ve ihracat kapasitesinin sınırlı olduğunu ve sektörün ağırlıklı olarak ithalata dayalı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır.

GTİP: 8701 (Traktörler)				
	Ülke Adı	İhracat Değeri (\$1000)	Miktar (adet)	Oran (%) (İhracat Değeri/Toplam İhracat)
1	Afganistan	260	31	100

2.3 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (2025)

Tacikistan'ın tarım makine ve ekipmanları ithalatında, değirmencilik makineleri (GTİP 843780) ile traktörler ve çekiciler (GTİP 8701) öne çıkan başlıca ürün gruplarını oluşturmaktadır.

Türkiye'nin söz konusu pazardaki performansı değerlendirildiğinde, özellikle değirmencilik makinelerinde %34, çayır biçme makinelerinde %22 ve kümes hayvancılığı ekipmanlarında %16 oranında pazar payına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye'nin belirli alt segmentlerde rekabet gücünün yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Buna karşılık traktörler, balyalama makineleri ve diğer hasat ekipmanları gibi yüksek ithalat hacmine sahip alt segmentlerde Türkiye'nin pazar payının bulunmaması veya sınırlı düzeyde kalması dikkat çekmektedir. Bu çerçevede, söz konusu ürün grupları Türk ihracatçıları açısından öncelikli hedef pazar segmentleri olarak öne çıkmaktadır.

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	İthalat Değeri (\$)	Türkiye'den İthalatı (\$)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
842481	Tarıma veya bahçeciliğe ait sulama cihazları	1,022,404	30,098	3
843210	Pulluklar	1,327,956	-	-
843229	Skarifikatörler ve kültivatörler	2,005,489	21,257	1
843320	Çayır biçme makineleri	1,259,247	279,875	22
843340	Ot ve saman balyalama makine ve cihazları	3,205,356	-	-
843359	Diğer hasat makineleri	1,041,112	-	-
843610	Hayvan yemlerini hazırlamaya mahsus makine ve cihazlar	1,193,586	65,747	6
843629	Kümes hayvancılığına mahsus makine ve cihazlar	5,222,182	828,051	16
843780	Değirmencilikte kullanılmaya mahsus makine ve cihazlar	24,804,969	8,337,588	34
870120	Traktörler-Yarı römorkler için çekiciler	18,689,740	-	-

870190	Tekerlekli zirai traktörler ve ormancılıkta kullanılan tekerlekli traktörler	10,903,647	-	-
--------	--	------------	---	---

2.4 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (2025)

Tacikistan'ın tarım makine ve ekipmanları sektöründeki ihracatı sınırlı düzeyde olup, 2025 yılı itibarıyla altılı tarife bazında gerçekleştirilen ihracatın düşük hacimli ve belirli ürün gruplarında yoğunlaşan bir yapı sergilediği görülmektedir.

İhracat kalemleri incelendiğinde, başta traktör çekicileri (GTİP 8701 alt grupları) olmak üzere, hasat makineleri ve tohum temizleme ekipmanları gibi ürünlerde sınırlı ihracat gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, söz konusu dönemde Türkiye'ye yönelik herhangi bir ihracatın bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaretin söz konusu sektör özelinde büyük ölçüde Türkiye'den Tacikistan'a ihracat şeklinde gerçekleştiğine işaret etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Tacikistan'ın tarım makine ve ekipmanları sektöründe üretim ve ihracat kapasitesinin sınırlı olduğu, buna karşılık ithalata dayalı bir pazar yapısının öne çıktığı görülmektedir.

Ürün Adı	Tarife Pozisyonu	İhracat Değeri (\$)	Türkiye'ye İhracatı (\$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
Diğer hasat makineleri	843359	16,000	-	-
Sütçülükte kullanılan makine ve cihazlar	843420	5,800	-	-
Tohumların, hububatın veya kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makine ve cihazlar	843710	16,000	-	-
Traktörler-Yarı römorkler için çekiciler	870120	92,044	-	-
Traktörler-Yarı römorkler için çekiciler	870121	21,226	-	-
Traktörler-Yarı römorkler için çekiciler	870124	9,000	-	-

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (1.000 \$)

Türkiye'nin Tacikistan'a tarım makine ve ekipmanları ihracatı incelendiğinde, ürün grupları itibarıyla farklılaşan bir performans sergilendiği görülmektedir.

Özellikle değirmencilik makineleri (GTİP 843780) grubunda ihracatın son yıllarda önemli ölçüde artarak 2025 yılında 8,3 milyon ABD Doları seviyesine ulaştığı dikkat çekmektedir. Bu durum, Türkiye'nin söz konusu alanda Tacikistan pazarında güçlü ve rekabetçi bir konum elde ettiğini göstermektedir.

Kümes hayvancılığı ekipmanları (GTİP 843629) ve çayır biçme makineleri (GTİP 843320) gibi ürün gruplarında da Türkiye'nin istikrarlı bir ihracat performansı sergilediği görülmektedir.

Buna karşılık, bazı ürün gruplarında ihracatın dalgalı bir seyir izlediği ve 2025 yılı itibarıyla sıfır veya düşük seviyelere gerilediği dikkat çekmektedir. Özellikle pulluklar (GTİP 843210), balyalama makineleri (GTİP 843340) ve tohum temizleme makineleri (GTİP 843710) gibi segmentlerde ihracatın süreklilik arz etmediği görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Tacikistan pazarında belirli alt segmentlerde güçlü bir konum elde ettiği, ancak ürün çeşitliliği ve pazar yayılımı açısından henüz dengeli bir yapı oluşturamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, mevcut güçlü olunan alanların korunması ve zayıf olunan segmentlerde pazar giriş stratejilerinin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025
1	842481	Tarıma veya bahçeciliğe ait sulama cihazları	81	64	127	472	30
2	843210	Pulluklar	42	84	21	83	0
3	843229	Skarifikatörler ve kültivatörler	130	66	222	80	21
4	843320	Çayır biçme makineleri	168	509	115	436	279
5	843340	Ot ve saman balyalama makine ve cihazları	210	173	12	0	0
6	843352	Sap Döver Harman Makinaları Ve Diğer Harman Makina Ve Cihazları	251	287	173	0	64
7	843621	Civciv çıkartma ve büyütme makina ve cihazları	189	18	327	87	36
8	843629	Kümes hayvancılığına mahsus makine ve cihazlar	510	318	1543	217	828
9	843710	Tohumların, hububatın veya kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar	454	50	25	232	0
10	843780	Değirmencilikte kullanılmaya mahsus makine ve cihazlar	8	1339	1007	3140	8337

3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (Adet)

Türkiye'nin Tacikistan'a tarım makine ve ekipmanları ihracatının miktar bazında incelenmesi, ürün grupları arasında önemli farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Bazı ürün gruplarında yüksek adetli ancak düşük birim değerli ihracat yapılırken, bazı segmentlerde ise düşük adetli ancak yüksek katma değerli ürünlerin öne çıktığı görülmektedir.

Nitekim, değirmencilik makineleri (GTİP 843780) grubunda ihracat adet bazında sınırlı kalmasına rağmen değer bazında yüksek seviyelere ulaşmakta, bu durum söz konusu ürünlerin yüksek katma değerli makine niteliğinde olduğunu göstermektedir.

Buna karşılık, sulama ekipmanları (GTİP 842481) ve bazı tarımsal ekipman gruplarında yüksek adetli ihracat gerçekleşmekte olup, bu ürünlerin görece düşük birim fiyatlı olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, bazı ürün gruplarında miktar bazında yıllar itibarıyla dalgalı bir seyir izlenmesi, ihracatın süreklilik arz etmediğine ve proje bazlı veya dönemsel satışların etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Tacikistan'a ihracatında hem yüksek katma değerli makine gruplarında hem de daha düşük ölçekli ekipman segmentlerinde varlık gösterdiği, ancak ürün bazında istikrarın farklılık arz ettiği anlaşılmaktadır.

	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025
1	842481	Tarıma veya bahçeciliğe ait sulama cihazları	21261	-	-	8669	7075
2	843210	Pulluklar	-	85	4	15	-
3	843229	Skarifikatörler ve kültivatörler	54	49	415	19	6
4	843320	Çayır biçme makineleri	164	464	152	486	345
5	843340	Ot ve saman balyalama makine ve cihazları	21	16	1	-	-
6	843352	Sap Döver Harman Makinaları Ve Diğer Harman Makina Ve Cihazları	50	41	26	-	14
7	843621	Civeiv çıkartma ve büyütme makina ve cihazları	128	31	212	5	4
8	843629	Kümes hayvancılığına mahsus makine ve cihazlar	391856	3	194	9	31622
9	843710	Tohumların, hububatın veya kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar	16	2	2	11	-
10	843780	Değirmencilikte kullanılmaya mahsus makine ve cihazlar	2	15	8	42	7

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Tacikistan’da tarım faaliyetleri ülke genelinde yaygın olmakla birlikte, tarım makine ve ekipmanlarına yönelik talep belirli bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

Başkent Duşanbe, ithalatçı firmalar, distribütörler ve kamu kurumlarının merkezi olması nedeniyle sektör açısından en önemli ticaret merkezidir. Bunun yanı sıra Sughd Bölgesi (özellikle Hocent) ve Khatlon Bölgesi, tarımsal üretimin yoğunluğu nedeniyle tarım makine ve ekipmanları açısından öne çıkan diğer bölgeler arasında yer almaktadır.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Tacikistan’da tarım makine ve ekipmanları pazarı büyük ölçüde ithalata dayalı olup, sektör distribütör ve ithalatçı firmalar üzerinden şekillenmektedir.

Pazar yapısı parçalı bir görünüm arz etmekte olup, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu durum, satışların çok sayıda küçük ölçekli alıcıya yayılması sonucunu doğurmaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren firmalar genellikle belirli markaların temsilciliğini üstlenen ithalatçı-distribütör yapısında olup, satış, dağıtım ve satış sonrası teknik servis hizmetlerini birlikte sunmaktadır. Bu çerçevede, pazarda rekabet yalnızca ürün fiyatı üzerinden değil, aynı zamanda servis ve yedek parça temini gibi unsurlar üzerinden de şekillenmektedir.

Bu kapsamda, ülkede tarım makine ve ekipmanları alanında faaliyet gösteren ve pazarda yer aldığı bilinen firmalar arasında Tajran, Agrotekhservice ve Madad gibi şirketler örnek olarak gösterilebilmektedir. Söz konusu firmalar, farklı marka ve ürün gruplarında distribütörlük faaliyetleri yürütmekte olup, satış ve servis hizmetlerini birlikte sunmaktadır (Bkz. 1.3).

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası (CCI), ülkedeki iş dünyasının en önemli temsil kuruluşlarından biri olup, firmalara erişim ve iş bağlantılarının kurulması açısından temel temas noktasıdır (Bkz. 1.3).

Bunun yanı sıra tarım sektörüne yönelik faaliyet gösteren çeşitli birlik ve dernekler de sektörel gelişmelerin takibi ve iş birliği imkanlarının araştırılması açısından önem arz etmektedir (Bkz. 1.3).

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

- Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası (www.tpp.tj)

Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası, ülkedeki özel sektörün başlıca temsil kuruluşlarından biri olup, farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmalara ilişkin bilgilere erişim sağlanabilecek temel kurumsal kaynaklardan biridir. Oda bünyesinde firma listeleri, iş birliği duyuruları ve ticari bağlantı kurulmasına yönelik bilgiler yer almaktadır.

- Business Guide platformu (<http://businessguide.tpp.tj/pages/index.html>)

Ticaret ve Sanayi Odası bünyesinde sunulan Business Guide platformu üzerinden, Tacikistan'daki büyük ölçekli firmalar ve ihracatçılara ilişkin sınırlı sayıda firma listesine ve sektörel bilgilere erişim sağlanabilmektedir. Bu platform, özellikle ilk temas ve genel pazar taraması açısından faydalı bir kaynak niteliğindedir.

- Sektörel firma web siteleri

Tacikistan'da faaliyet gösteren distribütör ve ithalatçı firmaların bir kısmı kendi internet siteleri veya sosyal medya hesapları üzerinden faaliyetlerini tanıtmakta olup, ürün portföyü, marka temsilcilikleri ve iletişim bilgilerine bu kanallar aracılığıyla erişilebilmektedir. Ancak söz konusu bilgilerin güncelliği ve doğruluğu firma bazında değişiklik gösterebileceğinden, teyit edilerek kullanılması önem arz etmektedir.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Bir ithalat işleminde, eşyanın GTİP numarasına göre değişmekle birlikte, genel olarak aşağıdaki belgelerin hazır bulundurulması/ibrazı gerekmektedir:

- Gümrük beyannamesi
- CMR belgesi
- Fatura
- Çeki listesi
- TajikStandard tarafından verilen uygunluk değerlendirme sertifikası (ürüne bağlı olarak)
- Gıda Güvenliği Komitesi tarafından verilen karantina/sağlık sertifikası (ürüne bağlı olarak)
- Vergi Komitesi tarafından verilen şirket kayıt belgeleri
- Menşe şahadetnamesi
- Gümrük işlemleri için vekaletname
- TIR karnesi

4.4 Sektörde Sevk Öncesi İnceleme Zorunluluğu Var mıdır? Varsa Yetkilendirilmiş Gözetim Şirketleri Hangileridir?

Tacikistan'da bazı ürün gruplarında uygunluk değerlendirme ve sertifikasyon süreçleri TajikStandard tarafından yürütülmektedir.

Tacikistan Cumhuriyeti'nde ithal edilen ürünler bakımından genel nitelikte bir sevk öncesi inceleme uygulaması bulunmamaktadır.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar ve Tarihleri

Ülkede sektörel bir fuar düzenlenmemektedir.

4.6 Sektör Firmalarına Hitap Eden ve Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri

Sektör firmalarına hitap eden gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyeti bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Tacikistan’da yabancı şirketlerin teklif sunabileceği ihaleler başlıca aşağıdaki platformlardan takip edilebilmektedir:

- <https://investcom.tj/tenders.html>
- <http://www.energyprojects.tj/index.php/en>
- <https://www.zakupki.gov.tj>
- <http://eprocurement.gov.tj>

Ayrıca, IMF, ADB, İslam Kalkınma Bankası, EBRD, Dünya Bankası, IFC ve KfW gibi uluslararası kuruluşların resmi internet siteleri de önemli ihale duyuru kaynakları arasında yer almaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Türkiye ile Tacikistan arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA) veya Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) bulunmamaktadır.

Bununla birlikte Tacikistan’ın, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Rusya ve Ukrayna ile yürürlükte olan serbest ticaret anlaşmaları bulunmaktadır.

Öte yandan Tacikistan, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) çerçevesinde oluşturulan tercihli ticaret düzenlemelerine de taraftır. Bu kapsamda, BDT ülkelerinde üretilen ve geçerli menşe belgesine sahip olan mallar için Tacikistan’da gümrük vergileri ve eş etkili vergiler uygulanmamakta; ayrıca ithalat kotası ve benzeri kısıtlayıcı önlemler söz konusu olmamaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Tacikistan’ın Türkiye ile STA/TTA anlaşması bulunmamaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Tacikistan Hükûmeti, SSCB döneminden miras kalan kalite altyapısını uluslararası normlara uyumlu hale getirmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Ancak uygulamada teknik altyapı, laboratuvar kapasitesi ve kurumsal etkinlik açısından bazı sınırlılıklar bulunduğu değerlendirilmektedir.

Tacikistan’a ithal edilen tarım makine ve ekipmanlarının, teknik düzenlemeler ve güvenlik standartları çerçevesinde belirlenen gereklilikleri karşılaması gerekmektedir. Bu kapsamda, ürünlerin ilgili teknik standartlara uygunluğunun belgelendirilmesi ve gerekli sertifikasyon süreçlerinin tamamlanması zorunlu olabilmektedir.

Söz konusu süreçler, Tacikistan Standardizasyon, Metroloji, Sertifikasyon ve Ticari Denetleme Ajansı (TajikStandard) ve bu kurum tarafından yetkilendirilen kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

- TajikStandard
Adres: N. Karaboev Sokak 42/2, Duşanbe, 734018
Telefon: +992 37 233-48-12

E-posta: info@standard.tj
https://www.standard.tj

4.11 Sektörde Etiketleme

Tacikistan mevzuatı uyarınca, ithal edilen tarım makine ve ekipmanlarının üzerinde veya beraberindeki dokümanlarda Tacikçe veya Rusça dilinde bilgi sunulması gerekmektedir.

Bu kapsamda ürünlerin teknik özellikleri, kullanım talimatları, üretici bilgileri ve menşe ülke gibi bilgilerin açık ve anlaşılır şekilde belirtilmesi beklenmektedir.

Etiketleme ve teknik dokümantasyona ilişkin detaylı gereklilikler ilgili mevzuat ve teknik düzenlemeler çerçevesinde belirlenmektedir.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Tarım makine ve ekipmanlarının ambalajlanmasında, ürünlerin taşınma ve depolama sırasında zarar görmesini önleyecek şekilde uygun koruma önlemlerinin alınması gerekmektedir.

Ambalajlama sürecinde, ürünün teknik özelliklerine uygun paketleme yöntemlerinin kullanılması ve taşıma sırasında gerekli güvenlik tedbirlerinin sağlanması önem arz etmektedir.

4.13 Lojistik

Türkiye'den Tacikistan'a yapılan ihracatın büyük bölümü karayolu ile gerçekleştirilmektedir.

İstanbul'dan Duşanbe'ye yapılan karayolu taşımalarında transit süre genellikle 8–14 gün arasında değişmektedir.

Tacikistan, Dünya Bankası Lojistik Performans Endeksi (LPI) 2023 raporunda 139 ülke arasında 97. sırada yer almıştır.

Türkiye ile Tacikistan arasındaki taşımalar ağırlıklı olarak İran güzergahı üzerinden gerçekleştirilmekte olup, Hazar geçişi alternatif güzergahlar maliyet ve süre açısından dezavantajlı olabilmektedir.

Son dönemde Orta Doğu'da yaşanan jeopolitik gelişmeler, söz konusu taşımaların önemli bir kısmının İran güzergahı üzerinden gerçekleştirilmesi nedeniyle lojistik süreçler açısından ilave risk unsurları doğurabilecek niteliktedir. Bu kapsamda, ilgili güzergâhta oluşabilecek olası kısıtlamalar, transit sürelerinde uzama, navlun maliyetlerinde artış ve sigorta primlerinde yükselme gibi etkiler gündeme gelebilmektedir. Bu durum, ihracatçı firmalar açısından alternatif güzergâhların değerlendirilmesini ve lojistik planlamanın daha temkinli şekilde yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Lojistik maliyetler, nihai ürün fiyatı üzerinde belirleyici bir unsur olup, rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir.

4.14 Dağıtım Kanalları

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanlarının temini ve dağıtımını büyük ölçüde ithalatçı firmalar, distribütörler ve toptancılar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Söz konusu firmalar ağırlıklı olarak başkent Duşanbe ile Sughd Bölgesi'nin merkezi olan Hocent şehrinde yoğunlaşmaktadır.

Ülkede yaygın olarak üretici/ithalatçı–distribütör–perakendeci–nihai kullanıcı şeklinde bir tedarik zinciri yapısı bulunmaktadır. Tarım makine ve ekipmanlarında yerli üretimin sınırlı olması nedeniyle pazar büyük ölçüde ithalata dayalıdır.

Bu çerçevede ithalatçı firmalar, yurt dışından temin ettikleri ürünleri yerel distribütörler ve bayiler aracılığıyla çiftçilere ve işletmelere ulaştırmaktadır. Özellikle tarım makineleri sektöründe satış sonrası hizmetler (bakım, onarım ve yedek parça temini) dağıtım zincirinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır.

4.15 E-Ticaret

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Tacikistan'ın başkenti Duşanbe dışında Hocent, Bohtar, Hisar ve Kulob gibi şehirlerde bulunan büyük pazar yerleri, ülke genelinde ticari ürünlerin dağıtımında önemli rol oynamaktadır. Bu pazarlarda hem toptancı hem de perakendeciler faaliyet göstermekte olup, özellikle tüketim mallarının yaygın şekilde dağıtımını bu kanallar üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Başkent Duşanbe'de gıda ürünleri temini için Mehirgon ve Farovon, tekstil ve ev eşyaları için Korvon ve inşaat malzemeleri için Kuşoniyon pazarı öne çıkan ticaret merkezleri arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte, tarım makine ve ekipmanları sektörü açısından söz konusu pazar yerleri doğrudan bir satış kanalı niteliği taşımamakta olup, bu ürünlerin tedariki daha çok ithalatçı firmalar, distribütörler ve bayi ağı üzerinden gerçekleştirilmektedir.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar vb.

1 Ocak Yılbaşı Bayramı, 8 Mart Anneler Günü, 21-24 Mart Uluslararası Nevruz Bayramı, 9 Mayıs Zafer Bayramı, 27 Haziran Ulusal Birlik Günü, 9 Eylül Bağımsızlık Günü, 6 Kasım Anayasa Bayramı, Ramazan ve Kurban Bayramlarının 1.günü Tacikistan'ın özel/tatil günleridir.

Resmi kurumlarda mesai saatleri Pazartesi-Cuma 8:00-17:00, Cumartesi günü ise saat 8:00-14:00 arasındadır. Öğle tatili 12:00-13:00 arasındadır. Pazar günü hafta sonu tatilidir.

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Ülkede en yaygın kullanılan sosyal medya platformları Facebook, Instagram, Telegram ve WhatsApp'tır.

Söz konusu platformlar, özellikle ticari iletişim, ürün tanıtımı ve iş bağlantılarının kurulması açısından aktif olarak kullanılmaktadır. Bu çerçevede, tarım makine ve ekipmanları sektöründe faaliyet gösteren firmaların da potansiyel müşterilere ulaşmak, distribütörlerle iletişim kurmak ve pazar görünürlüğünü artırmak amacıyla bu kanallardan yararlandıkları gözlemlenmektedir.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Bkz. “4.18 Sektörde Vergiler”

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Tacikistan’da e-ticarete ilişkin yasal çerçeve 24 Aralık 2022 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemeler ile oluşturulmuştur. Bu kapsamda, e-ticaret faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik politika ve uygulamalar Tacikistan Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmektedir.

Ayrıca, 2025-2029 dönemini kapsayan e-ticaret geliştirme programı International Trade Centre (ITC) desteği ile hazırlanmıştır. Söz konusu programın, dijital ticaret altyapısının geliştirilmesi ve işletmelerin e-ticaret kapasitesinin artırılmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri

Tacikistan’da e-ticaret altyapısı gelişme aşamasında olup, lojistik hizmetler sınırlı kapasiteye sahiptir. Bununla birlikte, Çin menşeli Pinduoduo ve Rusya menşeli Wildberries gibi platformların 2025 yılı itibarıyla ülkede faaliyet göstermeye başlaması, sektörde yeni bir döneme işaret etmektedir.

Tarım makine ve ekipmanları sektörü açısından e-ticaret kanalları henüz sınırlı kullanım alanına sahip olup, satışlar ağırlıklı olarak geleneksel dağıtım kanalları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, büyük hacimli ve teknik özellik arz eden ürünlerin satışında fiziksel dağıtım ve yerel temsilcilik yapısı önemini korumaktadır.

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Tacikistan’da tarım makine ve ekipmanları sektöründe tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ağırlıklı olarak doğrudan satış, bayi ağı ve saha ziyaretleri üzerinden yürütülmektedir.

Dijital kanallar ve sosyal medya platformları ise özellikle marka bilinirliğinin artırılması ve ilk temasın kurulması açısından destekleyici araçlar olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, sektörde nihai satın alma kararları büyük ölçüde yüz yüze iletişim, referanslar ve satış sonrası hizmet kapasitesi dikkate alınarak verilmektedir.

Bu kapsamda, yerel pazarda güven ilişkisi ve teknik destek sunabilme kapasitesi, firmaların rekabet gücünü belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır.

4.17 Sektörde Tüketici/Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanları alımlarında fiyat-performans dengesi, dayanıklılık ve bakım kolaylığı ön plana çıkan başlıca kriterlerdir.

Çiftçiler ve tarımsal işletmeler, genellikle uygun fiyatlı ve bakım maliyeti düşük ekipmanlara yönelmekte olup, satış sonrası servis ve yedek parça temin imkânı tercihleri belirleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Öte yandan, Türk menşeli ürünlerin kalite algısının olumlu olduğu gözlemlenmekte olup, bu durum Türk firmaları açısından rekabet avantajı oluşturmaktadır. Bununla birlikte, fiyat hassasiyetinin yüksek olduğu pazarda rekabetçi fiyatlandırma stratejileri önem arz etmektedir.

4.18 Sektörde Vergiler

Tacikistan'da tarım makine ve ekipmanlarının ithalatında uygulanacak gümrük vergisi oranları ürünün GTİP bazında değişiklik gösterebilmektedir.

Genel olarak söz konusu ürünlerde gümrük vergisi oranlarının düşük seviyelerde olduğu, buna karşılık ithalat aşamasında %14 oranında Katma Değer Vergisi (KDV) uygulandığı bilinmektedir.

İthalat işlemlerinde ayrıca gümrükleme sürecine ilişkin hizmet bedelleri ve benzeri mali yükümlülükler de söz konusu olabilmektedir. Bu çerçevede toplam maliyet hesaplamalarında sadece vergi oranlarının değil, tüm ithalat giderlerinin birlikte değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Tacikistan gümrük mevzuatı genel olarak Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kuralları ile uyumlu olmakla birlikte, uygulamada bazı farklılıklar ve belirsizlikler gözlemlenebilmektedir.

Bu kapsamda, gümrük idaresi tarafından GTİP ve menşe ülke bazında belirlenen referans fiyat uygulaması dikkat çekmektedir. Beyan edilen ithalat değerinin referans fiyatın altında olması durumunda, vergilendirme referans fiyat üzerinden yapılabilmektedir.

Ayrıca, teknik belgelendirme süreçlerinde karşılaşılan bürokratik uygulamalar, sınırlı laboratuvar kapasitesi ve uygulamada görülebilen farklılıklar tarife dışı engeller olarak değerlendirilebilmektedir. Bu durum, özellikle ithalat süreçlerinde süre ve maliyet açısından belirsizliklere yol açabilmektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Tacikistan'a yönelik ihracat potansiyeline ilişkin Müşavirliğimizce yapılan GZFT analizi çerçevesinde aşağıdaki hususlar fırsat olarak değerlendirilmektedir:

- Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ile ülkenin bölgesel lojistik ve ticaret ağlarına entegrasyonunun artması,

- Avrupa Birliği'nin Küresel Geçit (Global Gateway) girişimi kapsamında bölgeye yönelik altyapı ve bağlantısallık projelerinin desteklenmesi,
- Tarım ve altyapı başta olmak üzere büyük ölçekli projelere uluslararası finansman sağlanması,
- Tarım makine ve ekipmanları başta olmak üzere birçok sektörde yerli üretim sınırlı olması nedeniyle ithalata bağımlılık,
- Tarımsal mekanizasyon seviyesinin düşük olması ve modern ekipman ihtiyacının devam etmesi,
- Türk ürünlerine yönelik olumlu kalite algısının bulunması,
- Türkiye'nin makine ve ekipman sektöründeki üretim kapasitesi ve rekabetçi fiyat-performans avantajı,
- Kültürel ve tarih bağların (Türk dizileri, TKA faaliyetleri, eğitim kurumları vb.) ticari ilişkilerin geliştirilmesine zemin hazırlaması.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Tacikistan'a yönelik ihracat potansiyeline ilişkin GZFT analizi kapsamında aşağdaki hususlar tehdit olarak değerlendirilmektedir:

- Bölgesel jeopolitik gelişmeler ve Rusya-Ukrayna savaşının küresel ticaret üzerindeki etkileri,
- Orta Doğu'da artan jeopolitik belirsizlikler ve ABD-İran ekseninde yaşanan gelişmelerin lojistik süreçlere olası yansımaları,
- Afganistan'a komşu olmanın getirdiği güvenlik ve istikrar riskleri,
- Komşu ülkelerle dönemselsel olarak yaşanabilen sınır ve su kaynakları ihtilafı,
- Lojistik altyapısının sınırlı olması ve taşımacılık maliyetlerinin yüksekliliği,
- Doğal afetlere ve iklim değişikliğine karşı yüksek kırılganlık.

7. Sektörde İhracatın Artırılması için Firmalara neriler

Tacikistan'a ihracatın artırılmasına yönelik olarak aşağdaki hususlar önerilmektedir:

- Yerel distribütör ve iş ortakları ile iş birliği geliştirilmesi
- Satış sonrası hizmet (servis, yedek parça, bakım) altyapısının oluşturulması
- Yerinde pazar araştırması ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi
- Kamu ve uluslararası finans kuruluşları tarafından finanse edilen ihalelerin düzenli olarak takip edilmesi
- Ticaret heyeti ve iş forumu organizasyonlarına katılım sağlanması
- Türk ve Tacik firmalarının karşılıklı fuar ve sektörel etkinliklere katılımının artırılması
- Yumuşak güç unsurlarının ticari tanıtım faaliyetlerinde etkin şekilde kullanılması
- Uygun finansman imkanlarının (Eximbank kredileri vb.) değerlendirilmesi
- Lojistik planlamada alternatif güzergahların dikkate alınması

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Tacikistan'da iş ve yatırım ortamı değerlendirilirken, uygulamada karşılaşılabilecek idari ve yapısal farklılıkların dikkate alınması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, uluslararası endekslerde ülkenin konumu, iş yapma süreçlerinde öngörülebilirlik açısından sınırlılıklar bulunabileceğine işaret edebilmektedir.

Bu nedenle, pazara giriş sürecinde yerel mevzuatın dikkatle incelenmesi, güvenilir yerel ortaklarla çalışılması ve süreçlerin yakından takip edilmesi önem taşımaktadır.

9. Genel Değerlendirme

Tacikistan tarım makine ve ekipmanları pazarı, düşük mekanizasyon seviyesi, sınırlı yerli üretim kapasitesi ve tarımın ülke ekonomisindeki önemi dikkate alındığında, dışa açık ve gelişim potansiyeli yüksek bir görünüm arz etmektedir.

Ülkede tarımsal üretimin modernizasyonuna yönelik ihtiyaç devam etmekte olup, bu durum özellikle traktörler, toprak işleme makineleri ve bitki koruma ekipmanları başta olmak üzere birçok alt segmentte ithalat talebini canlı tutmaktadır.

Pazarın yapısı incelendiğinde, ithalatçı-distribütör firmalar üzerinden şekillenen, parçalı ve küçük ölçekli alıcılardan oluşan bir yapı öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, pazara girişte yerel ortaklarla iş birliği kurulması, dağıtım kanallarına erişim ve satış sonrası hizmetlerin etkin şekilde sunulması kritik önem taşımaktadır.

Öte yandan, fiyat hassasiyetinin yüksek olduğu pazarda, dayanıklılık ve uygun maliyet unsurları ön plana çıkmakta olup, Türk firmalarının fiyat-performans dengesi yüksek ürünleri ile rekabet avantajı elde edebileceği değerlendirilmektedir. Türk ürünlerine yönelik olumlu kalite algısı da bu avantajı destekleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte, lojistik süreçlerde İran güzergahına olan bağımlılık ve bölgesel jeopolitik gelişmeler, tedarik zinciri açısından belirli riskler barındırmaktadır. Bu kapsamda, alternatif lojistik güzergahların değerlendirilmesi ve esnek tedarik planlaması yapılması önem arz etmektedir.

Ayrıca, uluslararası finans kuruluşları tarafından desteklenen projeler ve kamu yatırımları, sektör açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu çerçevede, söz konusu projelerin yakından takip edilmesi ve uygun ihalelere katılım sağlanması, pazara giriş stratejisinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, Tacikistan tarım makine ve ekipmanları pazarı; doğru iş ortaklıkları, etkin dağıtım ağı ve satış sonrası hizmet altyapısı ile desteklenmesi halinde Türk firmaları açısından sürdürülebilir ihracat ve pazar payı artışı potansiyeli sunmaktadır.

10. Yararlı Adresler

- Tacikistan Tarım Bakanlığı
<https://www.moa.tj>
- Tacikistan Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı
<https://www.medt.tj>
- Tacikistan Devlet Mülk Yönetimi ve Devlet Yatırım Komitesi
<https://www.investcom.tj>
- Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası
<https://www.tpp.tj>
- Tacikistan Standardizasyon, Metroloji, Sertifikasyon ve Ticari Denetleme Ajansı (TajikStandard)
<https://www.standard.tj>

- Tacikistan Gümrük İdaresi
<https://www.customs.tj>
- Tacikistan İstatistik Ajansı
<https://www.stat.tj>
- Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Danışma Kurulu
<https://www.investmentcouncil.tj>
- Tajinvest
<https://www.tajinvest.tj>

11. Kaynakça

Bu rapor hazırlanırken, Tacikistan'daki resmî kurum ve kuruluşların yayımladığı veriler, uluslararası kuruluşların ilgili raporları ve T.C. Duşanbe Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından derlenen saha bilgileri ve değerlendirmelerden yararlanılmıştır.

Resmî Kurum ve Kuruluşlar

- Tacikistan Tarım Bakanlığı
<https://www.moa.tj>
- Tacikistan Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı
<https://www.medt.tj>
- Tacikistan Devlet Mülk Yönetimi ve Devlet Yatırım Komitesi
<https://www.investcom.tj>
- Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası
<https://www.tpp.tj>
- Tacikistan Standardizasyon, Metroloji, Sertifikasyon ve Ticari Denetleme Ajansı (TajikStandard)
<https://www.standard.tj>
- Tacikistan Gümrük İdaresi
<https://www.customs.tj>
- Tacikistan İstatistik Ajansı
<https://www.stat.tj>

Uluslararası Kuruluşlar

- Dünya Bankası (World Bank) – Lojistik Performans Endeksi (LPI) 2023 Raporu
<https://www.worldbank.org>

Açık Kaynaklar

- Tacikistan Kamu İhale Portalı
<https://www.zakupki.gov.tj>
- Elektronik Kamu Alımları Platformu
<http://eprocurement.gov.tj>
- Enerji Projeleri Yönetim Grubu
<http://www.energyprojects.tj>
- Tacikistan Ticaret ve Sanayi Odası – Business Guide
<http://businessguide.tpp.tj>

Kurumsal Katkı

- T.C. Duşanbe Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği (saha gözlemleri, firma görüşmeleri ve yerel piyasa değerlendirmeleri)

Bu çalışma, güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada yer alan veri, görüş ve değerlendirmeler herhangi bir kişi veya kuruma yönelik taahhüt niteliği taşımamaktadır.